

ПРЕС БЮЛЕТИН на Центъра на ЕС по наркотиците

ГОДИШЕН ДОКЛАД 2009 г.: ОСНОВНИ МОМЕНТИ

Кокаинът и хероинът продължават да заемат преобладаващо място в употребата на наркотици в Европа

(5.11.2009 г., ЛИСАБОН **ЕМБАРГО 10:00 ЦЕВ/Брюкселско време**) Много малко са признаците, които сочат положителна промяна по отношение употребата на кокаин и хероин в Европа, двете вещества, които продължават да са в центъра на проблема с наркотиците в Европа, посочва **Агенцията на ЕС за борба с наркотиците (EMCDDA)**. Употребата на повече от едно вещество (полиупотреба) също е източник на голямо безпокойство, тъй като разнообразието от предлагани вещества нараства и формите на приемане стават все по-сложни ⁽¹⁾. От друга страна обаче, новите данни свидетелстват за траен спад в употребата на канабис, особено сред младите хора. Тези коментари бяха направени днес при представянето в Брюксел на **Годишния доклад за 2009 г.: състоянието на проблема с наркотиците в Европа на Агенцията**.

Кокаинът все още е най-използваният стимулант в Европа — отчетен е нов ръст

Около 13 милиона европейци (на възраст 15—64 години) са опитвали кокаин поне веднъж в живота си. От тях 7,5 милиона са млади хора (15—34 години), от които 3 милиона са използвали наркотика през последната година. Употребата на кокаин в ЕС продължава да е концентрирана в западните държави-членки от ЕС, но остава ниска в останалите части на Европа. В държавите с най-високо разпространение **Дания, Испания, Ирландия, Италия и Обединеното кралство** последните проучвания показват, че през последната година употребата на кокаин сред младите хора варира от 3,1% до 5,5 % (глава 5, таблица 8). В повечето докладващи страни, последните данни сочат стабилна или нарастваща тенденция през последната година по отношение на употребата във възрастовата група 15—34 години (графика GPS 14, част i и част ii).

През 2007 г. броят на конфискациите на кокаин в Европа е нараснал на 92 000 случая (в сравнение с 84 000 през 2006 г.), въпреки че общото иззето количество е намаляло на 77 тона (в сравнение със 121 тона през 2006 г.). Сред пациентите, за първи път обръщащи се за лечение за употреба на наркотици, 22 % са посочили кокаин като основен проблемен наркотик. През 2007 г. са отчетени около 500 случая на настъпила смърт, свързана с употреба на кокаин.

Хероин — тенденцията вече не е низходяща

Публикуваните днес данни подкрепят оценката на **EMCDDA** в миналогодишния *Годишен доклад за „стабилизиране, но не и по-нататъшно намаляване на проблема с хероина“*. След отчетения спад на проблемите, свързани с хероин от средата на 90-те години до началото на новото хилядолетие показателите за тенденциите в употребата на опиоиди (нови случаи на потърсено лечение, смъртни случаи, конфискации) все още сочат за тревожно развитие на ситуацията. „Докато понастоящем няма доказателства за връщане към епидемичното разрастване на употребата на хероин, отчетено през 80-те и 90-те години на 20-ти век, здравните и социалните проблеми, свързани с употребата на този наркотик, продължават да са сериозни“, каза **председателят на EMCDDA Марсел Раймън**. „Всеки признак за възможно влошаване на ситуацията е основание за дълбока загриженост“.

Според изчисленията на **EMCDDA** лицата, засегнати от проблемна употреба на опиоиди в **ЕС** и **Норвегия**, са между 1,2 и 1,5 милиона души, повечето от които употребяват хероин. Новите данни също така подсказват, че все още има случаи на новоприсъединяващи се към употребата на хероин, макар и броят им да е умерен. Въз основа на данни от 19 докладващи страни общият брой на новите случаи на потърсено лечение за хероин като основен наркотик се е увеличил с 6 % през 2007 г. спрямо 2002 г. (вж. графика TDI-1, част ii). А между 2006 и 2007 г. осем държави са съобщили, че пациентите, потърсили лечение за употреба на хероин като основен наркотик, са нараснали както на брой, така и като дял от всички пациенти.

През периода 1990—2006 г. всяка година в Европа се отчитат между 6400 и 8500 смъртни случаи, предизвикани от употреба на наркотици, повечето от които са свързани с употреба на опиоиди (обикновено над 85 %). След наблюдаваната обща тенденция на спад в предизвиканите от употреба на наркотици смъртни случаи за периода между 2000 и 2003 г., по-новите данни сочат за тенденция на растеж. През 2007 г. 13 от общо 18-те докладващи държави са отчетели ръст спрямо предходната година (таблица DRD-2, част i).

През периода между 2002 и 2007 г. броят на отчетените конфискации на хероин в **ЕС** и **Норвегия** се е увеличавал средно с около 4 % годишно. През 2007 г. са отчетени приблизително 56 000 конфискации (в сравнение с 51 000 конфискации през 2006 г.), като най-голям е техният брой в **Обединеното кралство** (таблица SZR-7). Макар общото заловено количество хероин в **ЕС** и **Норвегия** да е намаляло след 2002 г., то се е увеличило от 8,1 тона през 2006 г. на 8,8 тона през 2007 г. **Турция**, важна транзитна държава за транзит на хероин към **ЕС**, съобщава за рекордно заловено количество от 13,2 тона през 2007 г. в сравнение с 2,7 тона през 2002 г. (таблица SZR-8, глава 6, таблица 9).

Нови данни потвърждават спад в употребата на канабис, особено сред младите хора

Около 74 милиона европейци (на възраст 15—64 години) са опитвали канабис поне веднъж в живота си, като приблизително 22,5 милиона от тях са го употребявали през последната година. Това означава, че канабисът все още е най-широко употребяваният незаконен наркотик в Европа (глава 3, таблица 3). Но след значителния ръст в употребата му, отчетен през 90-те години на 20-ти век и началото на новото хилядолетие, новите данни в европейски мащаб потвърждават намаляване на популярността на наркотика, особено сред младите хора, което подкрепя анализа, представен в миналогодишния доклад.

Тази тенденция е най-добре изразена сред учениците (15—16 години), както показват проучванията на **ESPAD** ⁽²⁾. Повечето държави в **Западна Европа**, както и **Хърватия** и **Словения**, отчитат спад или стабилизация в употребата на канабис някога през живота през 2007 г., след като до 2003 г. са отчитали голямо разпространение или тенденция към растеж според проучването на **ESPAD**. В по-голямата част от държавите от **Централна** и **Източна Европа** възходящата тенденция, наблюдавана до 2003 г., може би се стабилизира (само **Словакия** и **Литва** отчитат увеличение с повече от 3 %). Трета група държави, предимно в **Северна** и **Южна Европа**, отчитат като цяло стабилно и ниско разпространение на употребата на канабис в периода от втората половина на 90-те години на 20-ти век до 2007 г. (глава 3, графика 4). Данните от училищните проучвания от **Съединените щати** и **Австралия** също сочат тенденция към спад (графика EYE-1, част xii).

Наличните данни също така свидетелстват за тенденция на стабилизиране или спад за периода между 2002 и 2007 г. в употребата на канабис сред младежите (15—34 години) през последната година (графика GPS 4, част ii). При все това, данните за броя на редовно и интензивно употребяващите канабис в Европа не са толкова окуражаващи. До 2,5 % от всички млади европейци вероятно употребяват канабис ежедневно, което означава, че голяма част от населението е изложено на риск и потенциално се нуждае от помощ. Иновативни мерки, насочени специално към тази част от населението, включват интернет интервенции с цел лечение за употреба на наркотици, за което **EMCDDA** направи първи преглед на европейско ниво през 2009 г. ⁽³⁾.

Полиупотребата увеличава рисковете и усложнява лечението

„Днес в Европа моделите на полиупотреба са широко разпространени и комбинираното приемане на различни вещества е причина или усложнява по-голямата част от проблемите, с които се сблъскваме“, се посочва в доклада. Наред с доклада днес е публикуван и специален преглед *„Политоксикоманията: модели и ответни действия“* (4). В документа се прави преглед на поведението в тази връзка сред ученици (15—16 години), млади хора (15—34 години) и проблемно употребяващи наркотици.

Проучвания сред ученици (на възраст 15—16 години) в 22 страни показват, че 20 % от тях са употребявали алкохол с цигари през последния месец; 6 % — канабис с алкохол и/или цигари; и 1 % — канабис с алкохол и/или цигари плюс друго наркотично вещество (екстази, кокаин, амфетамини, LSD или хероин). Според изследванията полиупотребата при учениците може да увеличи риска от токсични ефекти и хронични здравословни проблеми на по-късен етап от живота. Стратегиите, насочени към средата, в която млади хора употребяват наркотици и алкохол (например прилагането на законодателство в областта на наркотиците и алкохола, насоките за по-безопасни посещения на клубове) изглежда имат потенциал да защитават здравето в нощните заведения.

Полиупотребата сред младите хора (на възраст 15—34 години) е показателна за по-добре установени модели на употреба на вещества и може да се свърже с повишени рискове. За често или прекомерно употребяващите алкохол в тази възрастова група вероятността да са употребявали канабис през изминалата година е била между два и шест пъти по-голяма в сравнение с общото население, а вероятността да са употребявали кокаин през същия период — между два и девет пъти по-голяма.

Полиупотребата е разпространена в особено голяма степен сред проблемно употребяващите наркотици и може да влоши тяхното така или иначе тежко здравословно състояние, което да доведе до увеличено поемане на рискове и възможни сериозни последствия (например смъртоносни свръхдозы). Наскоро проведен анализ на данни от 14 държави показва, че повече от половината (57 %) лица, потърсили лечение, съобщават за най-малко един допълнителен проблемен наркотик освен основното вещество, за което са потърсили помощ. В токсикологичните доклади, описващи случаи на смъртоносни свръхдозы (най-често причинени от хероин), често се съобщава за наличието на повече от едно вещество. Това подсказва, че голяма част от тези смъртни случаи биха могли да се свържат с полиупотребата.

Докато програмите за специфично лечение все още се прилагат рядко, налични интервенции като опиоидната субституираща терапия и управлението на случаите показват известни положителни резултати по отношение намаляване на полиупотребата. Управлението на полиупотребата сред проблемно употребяващите наркотици остава сложна задача и поставя предизвикателства пред професионалистите в областта на предоставянето на услуги за лечение.

Алкохолът - определящ фактор в проблемната употреба на вещества в Европа

„Определящ фактор в проблемната употреба на вещества в Европа е съпътстващата употреба на алкохол“, се посочва в доклада, като се подчертава, че почти всички форми на употреба на няколко вида наркотици включват употреба на алкохол. Последното проучване на **ESPAD** показва, че 43 % от учениците, анкетираны през 2007 г., са съобщили за „епизодична консумация на големи количества алкохол“ (пет или повече питиета наведнъж) през последните 30 дни. Увеличения на проявите на това поведение са наблюдавани доста отчетливо при момичетата в периода между проучванията от 2003 и 2007 г., като разпространението е нараснало от 35 % на 42 %. Спорадичната злоупотреба с алкохол често е съпроводвана от употреба на наркотици за развлечение, което повишава риска от отрицателни последствия сред младите хора.

„Лицата, изпитващи проблеми, свързани с приемането на едно-единствено вещество, бързо се превръщат в изключения, вместо в правило“, казва **директорът на EMCDDA Волфганг Гьоз (Wolfgang Götz)**. „Проблемът с наркотиците в Европа все по-често се дължи на комбинирана употреба на различни психоактивни вещества - както законни, така и незаконни. Тази реалност води не само до по-голям брой

отрицателни последици, но и поставя предизвикателства пред услугите в областта на лечението за употреба на наркотици, тъй като те трябва да отговорят на по-сложна съвкупност от потребности. Освен това перспективите на нашата политика трябва да отразят факта, че комбинираната употреба на наркотици и алкохол се е превърнала в основен елемент от проблемите, пред които сме изправени днес“.

Бележки

⁽¹⁾ Полиупотреба — съпътстваща или последваща употреба на няколко законни и незаконни наркотични вещества.

⁽²⁾ Европейски проект за училищни проучвания за алкохол и други наркотици (ESPAD). Проучванията са проведени през 1995, 1999, 2003 и 2007 г. Вж. <http://www.emcdda.europa.eu/themes/young-people>

⁽³⁾ Вж. Insights № 10 на адрес: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/insights>

⁽⁴⁾ Вж. „Избрана тема“ за политоксикоманията. Днес е публикувана и „Избрана тема“ за *Нарушения на законодателството в областта на наркотиците: постановени присъди и други последици*. И двата документа са придружени от резюме на няколко езика и са достъпни на английски език на адрес:

<http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Данните, представени в *Годишен доклад 2009 г.*, се отнасят за 2007 г. или за последната година, за която има данни.

Цифрите и таблиците, цитирани в настоящия прес бюлетин, могат да бъдат намерени в *Статистически бюлетин 2009 г.* на адрес: <http://www.emcdda.europa.eu/stats09>

Информация за всички продукти, прес бюлетини, услуги и събития, свързани с *Годишния доклад*, е достъпна на адрес: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

Ответни действия по отношение на проблема с наркотиците

Глава 2 от *Годишния доклад* съдържа преглед на предприеманите понастоящем ответни действия по отношение на проблема с наркотиците в Европа. Разгледани са областите на превенция, лечение, намаляване на вредите, социална реинтеграция и прилагане на законодателството в областта на наркотиците. В следващите глави, насочени към специфични вещества, също има раздели, посветени на ответните действия.